

Locuint'a Redactorului

si
Cancellari'a Redactiuniie in
strat'a tragatorului [Lő-
vöszokoz], Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decât numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii.”
Articlii tranisai si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esí Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune.

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre șese lune . . . 6 „ „
Pre anulu întregu . . . 12 „ „

Pentru Romani:

Pre anulu întregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 16 „ = 16 „
„ 3 „ 8 „ = 8 „

Pentru insertiuni:

10 or. de linia, si 30 or. taos'a tim-
brale pentru fieroc-care publica-
tiune separat. In loculu deschiu
20 or. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 26/14. sept., 1871.

Dupa declaratiunea nemtiloru d'a nu parte-
cipa la diet'a provinciale boema e greu a preve-
le, cum se va desvoltá situatiunea in Cislaitani'a,
ca tote aceste inse dupa presemnele de pana
acuma se pote deduce cu siguritate, ca maioritaa
diete, fara a se interessá multu de absinti'a
nemtiloru, va delibera proiectulu legii electo-
rale si legea de nationalitate si apoi va tramite
ina adresa imperatului, in carea se va exprime
aplicarea cehiloru d'a participa la desbaterile
Reichsrath ului, cu scopu d'a se realisa definitivu
impacatiunea dorita. Intre ace'a conformu regula-
mentului, nemtii voru fi invitati si ocupá locu-
rile in dieta. La casu candu ei voru refusa acésa
invitare, ce'a ce dupa constelatiunile de facia e
mai multu decâtu probabilu, atunci dupa esira-
rea terminului prescriu prin regulamentu li se
voru cassa mandatele si se voru publica alegeri
noue. Daca s'ar' intardfa lucrulu in modu ne-
redintu si intre ace'a s'ar' accepta nou'a lege
electorale, publicarea alegiriloru noue se va amená
pana atunci, pana candu diet'a se va fi reconsti-
tuitu pre bas'a noiei legi electorale, ca-cu atunci
proportiunea ar' deveni si mai favorabila pentru
cehi, decâtu cum e asta di. Intre ace'a inse, prin
succursulu alegiriloru directe d'in tieriele ale ca-
roru a diete a refusat d'a si tramite deputatii in
senatulu imperialu, si cu ajutoriulu maioritatii de
dote d'in trei parti asigurata pentru veri-ce even-
tualitate, Reichsrath-ulu va esecuta impacatiunea
si apoi va urma coronarea imperatorelui Aus-
triei de rege alu Boemiei.

Diariulu ungurescu guvernamentalu „Pesti
Napló“ nu consente neci decâtu cu prorogarea
diete croate, despre carea luaramu si noi notitia
in revist'a nostra d'in nrulu trecut. Inainte de
tote, dice numitul organu, acésa mesura va
suscita credinti'a in croati, ca guvernulu ungu-
rescu porta frica mare de opusetiunea croata, ca
elu nu voiesce se pasiesca seriosu si pentru ace'a
s'ar' voisi se cascige tempu. De alta parte proroga-
rea ar' contribui multu d'a strica chiaru si opi-
niunea despre opusetiunea croata si preste totu a
face se apara miscarea croatiloru mai importanta,
decatu cum e intru adeveru. Ungari'a ocupa facia
de Croatia nu numai una pusetiune de dreptu si
scutitate, ci si de putere si preponderantia. Spre a
se convinge omulu despre acésa, e destulu se
examineze bugetulu, care areta destulu de chiaru,
se sacrificie mari a luatu Ungari'a a supra-si,
pentru ca se scutesca puterile consociului seu mai
slabu contr'a impositeloru pre mari. Actiunea gu-
vernului in afacerea Croatiei e precisata forte sim-
plu prin reporte. Inainte de tote trebuie a se oferi
majoritatii croate posibilitatea d'a-si formula pre-
tensiunile sale; daca aceste aru fi de natura in catu
nu s'ar' voru pote submitte la discutiune, atunci
vine rondulu la parlamentulu ungurescu d'a se
dechiara. Er' daca attitudinea opusetiunei croate
ar' face preste totu imposibile discutiunea, atunci
guvernulu ar' trebui se useze de dreptulu consti-
tutiunalu si se dissolve diet'a. Dar' prorogarea e
degia fapta implinita, si acum'a celu putienu tempu
se se intrebuintieze spre a capacita popula-
tiunea croata despre importanti'a impacatiunii.

Diariile berlinese si cele vienesse constata
existenti'a unei depesie cercularie a cancellariului
ostrungurescu, privitoria la intalnirile d'in Gastein
si Salisburgi'a ale monarciloru d'in Austri'a si
Germani'a; ea e datata d'in 12. sept., e concepiata
in limb'a franceza si s'a comunicatu degia guver-
neloru straine. — Depesi'a d'in cestiune constata
amiciti'a restabilita intre Ostrunguri'a si Germa-
ni'a, precum si relatiunile cele mai intime intre
ambii monarci. Accentua mai departe, ca confe-
rentiile d'in Gastein si Salisburgi'a au precisatu
identitatea interesseloru ambeloru imperie si au
condesu la rezultatulu, ca in urma unei contiele-
geri prealabile tote cestiunile suscitute voru ave a
se discute in comunu in sensulu sustinerii pacii
europene. Resultatulu acestoru conferintie nu con-
tine nemic'a ce ar' pote periclitá si neliniscí pre

altu statu d'in contra elu ofere una garantia
moralá pentru sustinerea pacii. In Gastein si
Salisburgi'a nu s'a discutat nemic'a nou, ci nu-
mai s'a esoperatu una consolidare a politiceii de-
semnata in cartea rosia d'in urma. — Precum amu
observatu si cu alta ocaziune, numai tempulu si
venitoriulu celu mai de aproape ni voru pote areta,
incatu a cascigatu Austri'a prin aceste intalniri si
conferintie diplomatice.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 22. sept. 1871.

Presedintele Paulu Somssich deschide siedinti'a
de asta-di la 12 ore merid. si dupa autenticarea protoco-
lului d'in siedinti'a precedente anuncia mai multe petitiuni
juedictiunarie, cari d'impreuna cu alte petitiuni presintate
de deputati se transmittu comisiunii petitiunarie.

Mauritlu Jókai interpelleza pre ministrulu de finan-
cie, daca are dsa cunoscentia despre confussiunea banale ce
domnesce in lumea comerciala si industriale de aici? si
scie Dsa, ca caus'a principale a acestei confussiuni este
restrictiunea creditulu baneci nationale, precum si dispu-
setiunea Dsale, de a dá banii ce i stau la dispusetiune numai
unei baneci de creditu, carea apoi face speculatiuni cu ei,
dandu-i altoru institute bunale cu câte 9—10 percente? Si
daca scie, este Dsa aplecatu a face dispusetiunile necesarie
spre delaturarea acestui reu?

Ministrulu de finantie, C. Kerkapoly, respun-
diendu la interpellatiune dice, ca are cunoscentia despre tote
aceste si va si face tote spre delaturarea reului. In d'ilele
prossime va dá adeca spre dispusetiunea pietei banale pes-
tane vre-o câte-va milioane, — dar' fresce sub conditiuni,
cari asigura si folosulu statului.

Interpellantele se multumesc cu promisiunea d'in
urma, si camer'a le actu despre responsulu ministrului.

Dupa ce se mai facu doue interpellatiuni, un'a cátra
ministrulu de justitia, alt'a cátra celu de finantie, deputatulu
Aless. Török presinta unu proiectu de resolutiune, dupa
care ar' avé se se sisteze incassarea prin esecutiune a con-
tributiunii d'in anulu trecut de la proprietarii mici de viie,
si avendu in vedere culesulu slabu d'in anulu trecut, res-
tantiile de contributiune se se incasseza numai in rate. —
Se va tipari si distribui.

Notariulu Petru Mihályi comunica resultatulu ale-
gerii celoru trei membri in comisiunea a siesea judicaria,
facuta inca in siedinti'a trecuta.

Camer'a trece apoi la ordinea d'ilei: desbaterea propu-
nerii de putatulu Iuliu Györfly, relativa la esmitterea unei
comisiunii de 15 membri, carea se debata si prelucre de
nou proiectulu de lege industriariu.

Ministrulu Szilávy primesce propunerea lui Györfly
sub conditiunea, ca reportulu comisiuneci de 14. se nu se
pertracteze de nou in sectiuni, ci indata se se debata in
plenu.

Sub acésa conditiune lu-accepta si camer'a, si lu pune
la ordinea d'ilei pre siedinti'a de luni (24 sept.)

Siedinti'a se radica la 1 1/2 ore d. m.

Memorandu

in causa revisiunii legii electorale d'in
Transilvania.

(Fine.)*

V.

Premiendu aceste, si considerandu, ca atributiunea prin-
cipale a dietei e, ca easé represinte opiniunea maioritatii tieriei;
considerandu, ca in epoc'a egalitaii generale de dreptu, a
obligamentulu militariu si a solvirei contributiunii, privilegiele
representative nu se potu sustiene: e neincunguratu de lipsa
ca se se puna capetu acestei anomalie, si cu privire la Tran-
silvani'a se se esopere una impartire reprezentativa noua si
correspondentia egalitaii de dreptu, éra cu privire la in-
trega poporatiunea se se enuncie un'a si aceea-si capaci-
tate electorale. Manecandu d'in eceste, dupa parerea nostra
cele doue defecte schitate mai susu trobuescu indreptate in
modulu urmatoriu:

A) Cu privire la capacitatea electorala se se enun-
cie ca:

*) Vedi Nr. trecutulu alu „Federat.“

1. Fara consideratiune la nascere, toti acei civa
patriei sunt alegatori, cari sub titlu de dare fonciar, de
casa, de cascigu personale si de adause pentru rescumpera-
rea urbariala respundu una suma de 10 fl. v. a., — séu, lu-
andu-se de basa unu patriaru de moria d'in Ungari'a, ori una
posessiune conformo acestei cantitati de pamantu, este ale-
gatoriu, celu ce in terminu de midilocu posiede 11 jugere
de pamantu.

2. fara privire la censu, preutii, capelanii, professorii
ordinari si notarii comunali.

B) Impartirea numerulu deputati-
loru, luandu-se in consideratiune nume-
rulu poporului, territoriulu si inte-
ressele economice, si premitiendu, ca cetatile de
importantia mai mare, a caroru-a popolatiune dupa catagra-
ffa (conscrierea) d'in 1870 trece preste 10.000 de suflete,
voru alege câte unulu, éra cele cu popolatiune de la 20.000
— 40.000 câte doui deputati, de asemenea tote comitatele,
scaunele si districtele cari pana acuma au alesu câte doui
deputati, daca popolatiunea lor face 11.000 de suflete, inse
nu trece preste 40.000, voru pote tramite câte unu deputa-
tu, — dupa parerea nostra s'ar' pote intempra in modulu
urmatoriu:

1. Tergulu Muresului (Muresiu-Osiorheiu), cu 12.000
locuitori si 38.086 fl. dare directa, ar' tramite 1 deputatu.

2. Sabiula, cu 19.152 locuitoru si 80.000 fl. dare di-
recta, ar' tramite 1 deputatu.

3. Clusulu, cu 25.080 locuitori si 107.274 fl. dare di-
recta, ar' tramite 2 deputati.

4. Brasiovulu, cu 28.014 locuitori si 121.577 fl. dare
directa, ar' tramite 2 deputati.

Comitatele, scaunele si cercurile
electorale formate d'in cetati, neintie-
legundu-se aci cetatile cari aru fi inves-
tite cu dreptulu d'a-si tramite deputati
propri.

5. Comitatulu Alba-Iuliu cu cetatea
libera regesca Alba-Iulia si cu oppidele
taxala Abrudu si Vizocna, cu 229.614 locuitori, cu
unu territoriu de 80 mile □, si cu 488.265 fl. 39 cr. dare
directa, aru avé a tramite 7 deputati. D'intre cercurile elec-
torale unulu ar' avé loculu principalu in Alba-Iulia, celu-a-
laltu in Abrudu si alu treilea in Vizocna, la cari comitatu-
lu ar' adange unu territoriu cu atata poporatiune, cata se recere
la alegerea unui-a d'intre cei 7 deputati.

6. Comitatulu Alba-superiorie cu
cetatea libera regesca Elisatopole, cu
61.821 locuitori, cu unu territoriu de 30 mile □ si cu
137.077 fl. 78 1/2 cr. dare directa, ar' tramite 2 deputati.
Loculu principalu alu unui-a d'intre cercurile electorale e Eli-
sabotopole, cátra care se va anessa unu territoriu cu popo-
ratiune proportiunata.

7. Comitatulu Clusului cu cetatea taxala Cosiogn'a, cu
164.973 locuitori, cu unu territoriu de 80 mile □ si cu 367.774
fl. 74 cr. dare directa, ar' avé a tramite 5 deputati. Loculu
principalu alu unui-a d'intre cercurile electorale e opidulu
Cosiogn'a, anessandu-i-se unu territoriu cu poporatiune pro-
portiunata.

8. Comitatulu Dobacei cu cetatea
taxala Secu, cu 85.471 locuitori, cu unu territoriu de
52 mile □ si cu 223.750 fl. 40 1/2 cr. dare directa, ar'
avé a tramite 3 deputati. Loculu principalu alu unui-a d'in-
tre cercurile electorale e cetatea Secu, anessandu-i-se unu
territoriu cu poporatiune proportiunata.

9. Comitatulu Uuidorei cu cetatile taxale
Uniadora si Hatiegu, cu 189.450 locuitori, cu unu territoriu
de 109 mile □ si cu 410.571 fl. 21 1/2 cr. dare directa, ar'
avé a tramite 6 deputati. D'intre cercurile electorale unulu
ar' avé loculu principalu in Uniadora, celu-a-laltu in Hatiegu,
anessandu-li-se unu territoriu cu poporatiune proportiunata.

10. Comitatulu Solnocului-interioru
cu cetatea libera regesca Gherla, cu 139.262 locuitori,
cu unu territoriu de 58 mile □ si cu 291.727 fl. 66 1/2 cr.
dare directa, ar' avé a tramite 4 deputati. Loculu principa-
lu alu unui-a d'intre cercurile electorale e cetatea libera reges-
ca Gherla, anessandu-i-se unu territoriu cu poporatiune pro-
portiunata.

11. Comitatulu Turdei cu 153.673 locu-
tori, cu unu territoriu de 83 mile □ si cu 326.286 fl. dare
directa, ar' tramite 5 deputati.

12. Comitatulu Cetati-de-balta cu
93.303 locuitori, cu unu territoriu de 26 mile □ si cu 234.960
fl. dare directa, ar' tramite 3 deputati.

13. Districtulu Fagarasiului cu 87,237 locuitori, cu unu teritoriu de 31 mile □ si cu 147.425 fl. dare directa, ar' tramite 2 deputati.

14. Districtulu Nasaudului cu 54.023 locuitori, cu unu teritoriu de 45 mile □ si cu 89.394 fl. dare directa, ar' tramite 2 deputati.

15. Scaunulu Cicului, cu cetatea taxala Csikszereda, cu 109.068 locuitori, cu unu teritoriu de 78 mile □ si cu 147.967 fl. dare directa, ar' tramite 4 deputati. Loculu principalu alu unui-a d'ntre cercurile electorale e Csikszereda, câtra care ar' avé a se anesá unu teritoriu cu populatiune proportiunata,

16. Trei scaune, cu cetățile taxale Bereczk, Ilyefalva, Seps-Szt-György si Kézdi-Vásárhely, cu 114.614 locuitori, cu unu teritoriu de 45 mile □ si cu 228.202 fl. 74 cr. dare directa, ar' avé tramite 4 deputati. D'ntre cercurile electorale unulu ar' avé loculu principalu in Bereczk, alu duoulea in Ilyefalva, alu treilea in Seps-Szt-György, alu patrulea in Kézdi-Vásárhely.

17. Scaunulu Odorheiului, cu cetățile Odorheiu si Oláhfalva, cu 98.247 locuitori, cu unu teritoriu de 45 mile □ si cu 150.256 fl. dare directa, ar' tramite 4 deputati. D'ntre cercurile electorale unulu ar' avé loculu principalu in Odorheiu, celu-a-laltu in Oláhfalva, câtra cari ar' avé a se anesá unu teritoriu cu populatiune proportiunata.

18. Scaunulu Muresiului, cu 80.755 locuitori, cu unu teritoriu de 24 mile □ si cu 144.651 fl. dare directa, ar' tramite 3 deputati.

19. Scaunulu Ariasiului, cu 19.800 locuitori, cu unu teritoriu de 6 mile □ si cu 40.327 fl. dare directa, ar' tramite 1 deputatu.

20. Scaunulu Sabiului, cu 71.263 locuitori, cu unu teritoriu de 40 mile □ si cu 130.186 fl. dare directa, ar' tramite 3 deputati.

21. Districtulu Brasiovului, cu 59.621 locuitori, cu unu teritoriu de 31 mile □ si cu 160.000 fl. dare directa, ar' tramite 2 deputati.

22. Scaunulu Mediasiei, cu 39.095 locuitori, cu unu teritoriu de 11 mile □ si cu 110.476 fl. dare directa, ar' tramite 1 deputatu.

23. Scaunulu Sabisiului, cu 19.347 locuitori, cu unu teritoriu de 5 mile □ si cu 45.944 fl. dare directa, ar' tramite 1 deputatu.

24. Scaunulu Mercuriei, cu 19.347 locuitori, cu unu teritoriu de 3 mile □ si cu 41.414 fl. dare directa, ar' tramite 1 deputatu.

25. Scaunulu Cohalmului (Rupeii), cu 21.366 locuitori, cu unu teritoriu de 10 mile □ si cu 62.885 fl. dare directa, 1 deputatu.

26. Scaunulu Nocrichului cu 12.384 locuitori, cu unu teritoriu de 5 mile □ si cu 45.972 fl. dare directa, 1 deputatu.

27. Scaunulu Orestiei, cu 22.631 locuitori, cu unu teritoriu de 7 mile □ si cu 64.447 fl. dare directa, ar' tramite 1 deputatu.

28. Scaunulu Sigisioarei, cu 27.292 locuitori, cu unu teritoriu de 9 mile □ si cu 80.225 fl. dare directa, 1 deputatu.

29. Scaunulu Sincului-Mare, cu 24.034 locuitori, cu unu teritoriu de 11 mile □ si cu 75.266 fl. dare directa, 1 deputatu.

30. Districtulu Bistriției, cu 26.521 locuitori, cu unu teritoriu de 22 mile □ si cu 62.057 fl. dare directa, 1 deputatu, la olalta 75 deputati.

Aceste sunt principiile, cari, daca s'aru luá in consideratiune la revisiunea legii electorale transilvane, nu numai aru satisfac dorintiele juste ale maioritătii tieriei, ci prin acésta realizare a egalitătii, enunziata in 1848, alegerea de deputati ar' fi adevérta expresiune a tieriei, éra deputatii alesi aru reprezentá întreaga populatiunea, si nu numai una parte a ei, fára cá sè se pericliteze relatiunile teritoriale si interesele economice si comerciale, ba aceste aru afá una satisfactiune ecuitabile si justa numai prin introducerea acestoru principie.

Nu se pote negá, cá prin una asemenea proiectu electoralu dreptulu esclusiv de reprezentatiune alu opideloru respective, cari si de altmintrea nu represinta neci comerciu, neci industri'a, s'ar' abrogá, inse ele aru poté sè-si exercite acestu dreptu ce li compete dupa dreptu si ecuitate, in comunu cu comunitătile d'in apropierea lor, conformu numerului populatiunii, teritoriului si intereselor loru economice.

Consecinti'a fia-carei reforme e desfiintarea privilegielor cari nu se mai potu sustiené. — Doveda ni este constitutiunea anglesa, prin carea s'a abrogatu dreptulu reprezentativu alu mai multoru cetáti mice. Doveda e art. de lege V posonianu d'in 1847/8., dupa care Szaboleza, Löcse, Eperiesiu, Barfa, Zilau si mai multe cetáti mice si exercita dreptulu de reprezentatiune nu independinte, ci in comunu cu comitatele, pre alu caroru-a teritoriu se afá. Nu e numai ecuitabilu, ci si justu, cá dreptulu reprezentativu alu

1. Albei-Iulie, care are numai 7822 locuitori si solvesce 29.415 fl. dare;

2. Gherlei, care are numai 5188 locuitori si solvesce 16.666 fl. 66 1/2 cr. dare;

3. Opidulu Elisabetopole, care are numai 2650 locuitori si solvesce 7409 fl. 78 1/2 cr. dare;

4. Secului, care are numai 3493 locuitori si solvesce 5917 fl. 40 1/2 cr. dare;

5. Coscognei, care are numai 3419 locuitori si solvesce 7612 fl. 74 1/2 cr. dare;

6. Abrudului, care are numai 4108 locuitori si solvesce 7383 fl. 19 1/2 cr. dare;

7. Vizocnei, care are numai 4225 locuitori si solvesce 12.012 fl. 95 cr. dare;

8. Hatiegrului, care are numai 1746 locuitori si solvesce 9608 fl. 41 1/2 cr. dare.

9. Uniadorei, care are numai 2646 locuitori si solvesce 6573 fl. 79 cr. dare;

10. Odorheiului, care are numai 4353 locuitori si solvesce 11.556 fl. 66 1/2 cr. dare directa;

11. Csikszereda, care are numai 1247 locuitori si solvesce 4465 fl. 80 cr. dare directa;

12. Bereczk, care are numai 4633 locuitori si solvesce 5579 fl. 25 1/2 cr. dare directa;

13. Ilyefalva, care are numai 1410 locuitori si solvesce 4035 fl. 35 cr. dare directa.

14. Oláhfalva, care are numai 351 locuitori si solvesce 5534 fl. 20 cr. dare directa;

15. Seps-Szt. György, care are numai 4354 locuitori si solvesce 10.692 fl. 72 cr. dare directa;

16. Kézdi-Vásárhely, care are numai 4427 locuitori si solvesce 7214 fl. 41 cr. dare directa, sè se abroge si pre-venitoriu dreptulu loru electorale sè-lu exercite in comunu cu comitatele pre alu caroru-a teritoriu sè afá, precum s'a aretatu mai susu. Comitatele aru fi chiaru si in modulu acestu-a scurtate, inse nefiindu disproportionea atátu de batetoria la ochi, ea e mai suferibile. Spre acestu scopu alaturámu aci alta espunere, carea areta, cá pre venitoriu cum aru avé a se impartí Ardélulu in cercuri electorale, si câte sufiote si florini dare directa ar' avé a represintá unu deputatu.

Cerculu electoralu		Numerulu locuitoriloru	darea directa a cercului electoralu		Nr'lu deputatiloru	Unu deputatu ar' avé a represintá	
			fl.	cr.		locuitori	fl. dare directa
1	Tergulu-Muresiului	12000	38086	—	1	12000	38086
2	Sabiului	19152	80000	—	1	19152	80000
3	Clusiuului	25080	107274	33 1/2	2	12540	53637 ^{17/100}
4	Brasiovulu	28014	121577	—	2	14007	60788 ^{50/100}
5	Comit. Albei-de-josu cu cetáțile Alb'a-Juli'a, Abrudu si Vizocn'a	229614	488265	39	7	32802	69752
6	Comit. Albei-de-susu cu opidulu Elisabetopole	61820	137077	78 1/2	2	30910	68538
7	" Clusiuului cu opidulu Cosiogn'a	164973	367744	74	5	32994	73548
8	" Dobácei cu opidulu Secu	85471	223750	40 1/2	3	28490	74583
9	" Uniadorei cu Uniador'a si Hatiegu	189450	410571	20	6	31575	68428
10	" Solnocului-interioru cu Gherl'a	139262	291727	66 1/2	4	34815	72931
11	" Turdei	153673	326268	—	5	30734	65253
12	" Cetáti de-balta	93303	234968	—	3	30000	78322
13	District. Fagarasiului	87237	147425	—	2	43618	73712
14	" Nasaudului	54023	89394	—	2	27011	44697
15	Scaunulu Cicului cu Csikszereda	109068	147967	—	4	27277	36991
16	Trei Scaune cu Bereczk-Szent-György, Kézdi-Vásárhely si Ilyefalva	114614	228202	74	4	28353	57050
17	Scaunulu Odorheiului cu opidele Odorheiu si Oláh-falva	98247	15256	—	4	24561	37566
18	Scaunulu Muresiului	80755	144651	—	3	26978	48213
19	" Ariasiului	19800	40327	—	1	19800	40327
20	" Sabiului	71260	130186	—	3	23754	43395
21	District. Brasiovului	59621	160000	—	2	29810	80000
22	Scaun. Mediasiei	39095	110476	—	1	39093	110476
23	" Sabisiului	19347	45945	—	1	19347	45945
24	" Mercuriei	19347	41414	—	1	19347	41414
25	" Rupei	21366	62885	—	1	21366	62885
26	" Nocrichului	12384	45972	—	1	12384	45972
27	" Orestiei	22631	64447	—	1	22631	61447
28	" Sigisioarei	27292	80225	—	1	27292	82225
29	" Sincului-Mare	24034	75266	—	1	24034	75266
30	Distr. Bistriției	26521	62057	—	1	26521	62057

Dupa impartirea acésta, populatiunea cercurilor electorale varieza între 12-43.000 éra darea directa între 37-110.000, si, precum dese si mai susu, aci inca existe disproportione, dar' pentru neinsemnata ei e suferibile.

Dupa aceste amu poté sè ne inchiaiamu sirurile, fiindu cá credemu, cum-cá cetitoriu nepreocupatu s'a convinsu, cá articulu II. clusianu despre alegerea deputatiloru nu se pote sustiené mai departe, pentru cá e in contrastu cu ide'a uniunii, dupa care intr'o tiera numai o lege electorale asiediata pre acésta-basa poté sè fia; e in contrastu cu egalitatea de dreptu enunziata in anulu 1848, pentru cá de-si este permis nenobiloru de a exercé dreptulu electoralu, dupa ce acéla l'a legatu de unu asié mare censu, in cátu d'ntre 173.781 de eliberati numai 7857, respective 10,694 se potu bucura de acestu dreptu care — considerandu, cá in comitate, scaunele secuiesci si in districtulu Fagarasiului sta facia cu 70,770 de votanti nobili — e mai pucinu de cátu nimic'a, intru cátu in daru votizeza cei eliberati, pentru-cá fiindu in totu cerculu electoralu in minoritate produsa cu maiestria, nu-su in stare a-si alege pre candidatul loru.

Suntemu convinsi, cá guvernulu nu cunoste aceste relatiuni, si pentru acésta amu doritu a aduce la publicitate aceste, dupa ce nu presupunemu despre guvernulu lui Andrásy, cá sè fia in stare a sustiené si mai departe acésta nedreptate, care apesa pre poporulu ardeleanu in generale, é' in speciale pre romani, si daca ar' mantiené-o, celu pucinu sè vedea tier'a, sè vedea Europ'a si Maiestatea Sa Domnitoriu nostru, cá romanii in anulu 1869 nu pentru acésta n'au alesu, pentru cá-su daco-romanisti si pentru-cá voiescu a se rumpe de la tier'a unguresca, ci pentru acésta, pentru cá pretotindere fiindu in minoritate produsa prin maiestria, n'au voitu a face d'in majoritatea adevérta a cercurilor electorale obiectu de risu minoritătii neinsemnate si proletarie.

Noi sinceramente voimu consolidarea stariloru presentu; sinceramente voimu remanerea guvernulu presentu, si chiaru pentru acésta ceremu dreptate, fára de care nu poté sè sustáe nece unu guvern; noi sinceramente voimu contielegerea cu magiaru si chiaru pentru acésta cu anima dorerosu si ochi plini de lacrimi intrebámu pre guvernulu si pre partid'a lui:

Pentru cá voiescu ei a pune in contrastu interesele dorintiele magiariloru cu interesele romaniloru, si in locu de iubire si dreptate, cari singure sunt in stare a unu durabile si securu, pentru ce voiescu ei prin sustinerea acéstei legi a semená samburele jalusiei, amaritiunei si urei între poporele, cari dupa trecutul si situatiunea loru nu-si chiamate a fi inimice, ci a se aperi si spriginu in pace a iubire totu-de-un'a? Pentru ce voiescu guvernulu prin mantinerea acéstu articulu de lege nejustu si contrariu egalitătii de dreptu a constringe pre romanii ardeleni a crede, cá dupa acéle ce se intempla in astu-feliu de modu, n'au de a mai pierde nimic'a! Noi amu invetiatu d'in trecutu pentru acésta nece odata nu vomu intinde man'a inimiciloru tieriei si ai libertătii, inse pentru Ungari'a ar' fi destullu de daunosu daca o a cinci-a parte a locuitoriloru, in consciint'a, cá n'are ce pierde, ar' cautá cu nepasare la victori'a inimiculu.

Aduncu stimatu guvernulu! Legea uniunii e santionata, inse pentru cá sè fia si statatoria, se recere, cá necesitatea acéstei sè prinda radecine in anim'a majoritătii, pentru-cá fára acésta nu e stabilitate, é' acésta numai asié se pote produce, daca se implinescu pretensiunile juste ale majoritătii Ardealulu, si interesele se complezeza prin legi drepte. Constitutiunea unguresca de pána la anulu 1848. n'a facutu deosebire între nobilu si nobilu, nobilulu cu 100,000 de jugere numai atáta dreptu a avutu cá si celu cu 1 jugeru, si asié credu, cá nobilulu de limb'a magiara n'a avutu cauza de a se plange in contra nobilulu de limba romana, pentru-cá chiaru asié a iubit si a aperatu patri'a cá si nobilulu de limb'a magiara, fia-care cu mandria vestindu cá e membrulu santei corone unguresci. Mesure numai legea cu mesura egale nobilulu si nenobilulu, puna unu censu electorale moderatu — inse pentru nobilu cá si pentru nenobilu intru forma — si in scurtu se va convinge guvernulu, cá nobilulu romanu chiaru asié iubesc, chiaru asié aperi patri'a cá magiarulu, — se va convinge regimulu, cá gravitatea romaniloru in afara a fostu numai o calumnía reutatosu. Adaca-si a minte guvernulu de cuventele regelui S. Stefanu: „asié trebuie indestallate nationalitátele nemagiare, cátu nu-si doresca unu guvernulu mai bunu" si apoi ce e acésta noi ceremu? dreptate si alta uimic'a, si e posibilu a nu o implini? Fire-ar' oportunu pentru acésta a duce pána la estremele amaritiunea si ur'a?

Aduca-si aminte guvernulu, că in 1861, in a doua adresa ce a dăsu partid'a lui propria :

„Unitatea forciata nu intaresce imperiulu. Sentiu lu va tematu alu tierelor singuratic si amaritiunea provenita d'in forciare descepta dorintie de despartire si pote inca si de rumpere totale, si d'in acesta cauza imperiulu atunci va fi mai debilu, candu ar' avé cea mai mare necesitate de tota poterea sa si de tota insufletirea poporului seu.

„E de totu dubia si in orele de periclu chiaru nescura starea de putere mare a imperiului, a carui-a unitate numai cu putere armata se pote mantiené.“

Si in altu locu :

„Aperá-va si sprijiní-va bucurosu natiunea starea care o tolera cu sentimente amare? Nu se va bucurá ea de ori-ce periclu, de ori-ce necasu, carele totulu amenintandu i dá sperantie de a poté scapá de catenele, cari fára voi'a ei au legatu-o de altulu? Fire-ar tare si potente imperiulu pre langa atari sentimente ale poporului?“

Citámu aceste cuvinte in memorandumul nostru, care lu-presentámu guvernului, aceste le vomu citá in tote foiele Europei si in fine aceste le vomu spune cu gur'a in diet'a tieriei, pentru că voimu a convinge tier'a, Europ'a si pre Maiestatea Sa Domnitoriulu nostru despre ace'a, că guvernulu provoca si nutresce in anim'a romanilor amaritiunea si ur'a anti-guvernale prin ace'a că sustiene si mai departe o atare lege, care e in contrastu cu dreptatea, cu unitatea tieriei si cu egalitatea de dreptu; voimu sè aretámu, că romanii numai dreptate si egalitate de dreptu dorescu, si că tote acele suspiciunári, cum-cá ei, gravitandu in afara, voiescu a se rumpe de la Ungari'a, nu-su alt'a de cátu calumnia reutatisa, alu carei-a scopu e a asigurá unoru domni ardeleni faliti statiune de deputatu si pre basea acelei-a oficiu grasu si fispanatu si mai grasu.

Pentru acést'a si pentru asemene scopuri voiescu nobilii ardeleni, fára distinctiune de nationalitate si religie, a sustiené si mai departe articulu de lege ale II-lea clusianu d'in 1848, pentru acést'a suspiciuneza pre romanii cu gravitare in afara, pentru că li tema, că daca se voru alege mai multi romani de deputati, acei-a voru descoperi scopurile aristocratiloru si ale nobililoru, si mai curundu séu mai tardiu li va incetá influinti'a periculosa pentru tier'a.

In urm'a celoru insirate on. cetitoriu ni va tiené nu numai de justa, dar' si de motivata rogarea, cum-cá guvernulu sè nu deé crediementu acelor-u, cari acusa pre romanii cu gravitare in afara si cari afirma, că romanii in anul 1869 pentru aceea n'au alesu, pentru că voiescu a se rumpe de la Ungari'a. Noi, domniloru, nu pentru aceea nu amu alesu, pentru că gravitámu in afara si pentru că voimu a ne rumpe de la Ungari'a, ci pentru că nu amu voitu a face d'in majoritatea adeverata a cercurilor electorali, care dá milie de contributiuni si de ostasi, obiectu de risu minoritatií proletarie. — Noi sinceramente voimu consolidarea stari-loru presenti, noi nu suntemu inimizii ai magiariloru, cu atátu mai pucinu gravitámu in afara; suntemu inimizii aceloru domni, fia acei-a magiari séu romani, cari ne calumniédia, aá gravitámu in afara si voimu a ne rumpe de la Ungari'a, suntemu inimizii acelor-u, cari conduc in ratecire pre guvernulu spre daun'a tieriei, — suntemu inimizii ai aceloru functionari ardeleni, cari nu ne administredia dreptulu nostru, si-si intrebuintieza influinti'a spre ace'a, cá sè se sustiena si mai departe legile obsolete. — Departeze guvernulu pre acesti functionari si schimbe legile obsolete, si se va convinge, sá totu ce au dăsu inimizii nostri in contr'a romaniloru, a fostu calumnia, é' noi nu vomu fi constrinsi cá, uitandu trecutulu nostru, sè dámu man'a cu resturnatorii si cu malcontentii, fiindu cá acést'a ne dore si la acést'a numai desperatiunea ultima duce.

Romanii nu pentru privilegie ei numai pentru o lege electorale drepta se roga, fiindu cá numai pre acést'a cale spera a-si poté valorá influinti'a ce li compete dupa dreptu, pentru că daca dámu contributiune, si inca multa contributiune, daca dámu ostasi, si inca multi ostasi bravi, pre dreptu potemu sè pretindemu, cá sè ni valorámu influinti'a la volarea contributiunei si a ostasiloru. Deé ocaziune majoritatea dietale romaniloru nenobili ardeleni, si voru dovedi, cá precum nobilimea romana nece-odata n'a luptatu in contr'a integritatii si constitutiunei Ungariei, asié si liberatulu romanu nece-odata nu va ajutá la victoria cu votulu si arm'a sa pre inimiziculu patriei si alu libertatii.

Unu deputatu

Cetimu in „Romanulu“ de la 14. sept. urmatoriu articlu importantu, privitoriu la relele intentiuni ale tiarului nemtiescu Vilhelmu de Hohenzollern facia de Roman'a :

Franci'a si-a versatu sangele si comorele sale pentru radicarea Romaniei in rangulu ce ginte, positiunea geografica, terenulu si poporatiunea ei i desemná in concertulu europenu. Imperatorele Germaniei, voindu cá Dunarea sè devina unu fluviu germanu, voiescu sè distruga natiunea romana, prin colonie germane si tote celelalte propuneri, indicate in mesagiulu Tronului, d'in lunea trecute, si anume aretate in petitiunea Sturdza-Epuréu de la Iasi.

Imperatorele Napoleone III. a voitu cá Carolu de Hohenzollern sè fia celu cu care Roman'a sè mergea cu pasi sicuri spre deplinirea inaltei si maretiei missiuni ce

are, ce trebuie sè aiba in Daci'a coloniile romane. Vilhelm de Hohenzollern, gelosu de una gloria atátu de splendida, in ramurile celelalte ale familiei sale, si urindu ginte latina, in tote vlastarele ei, voiescu uciderea Romaniloru si perirea deplina a Daco-Romaniei. Astu-felu dar' inca de la 1868 elu se incerca a cascigá pre Unguri, promitiendu-li a li dá Roman'a intrega, alegundu de rege pre Carolu I de Hohenzollern. Acestu planu lu afirmámu, si d. Kaiserling, atunci aginte si consule generale alu Prusiei pre langa Domnulu Romaniloru, scie bine cá elu fu cunoscutu si tare combatutu de cei de la „Romanulu.“

Franci'a fiindu de-una-cam-data invinsa, imperatorele Vilhelm de Hohenzollern avendu trebuintia d'a invinge si distruge pre Austri'a pre altu terenu, i propune intinderea ei pána la Marea-Négra, dupa ce negresitu Roman'a, desarmata, umilita si trunchiata, va fi astu-felu pre deplinu pregatita pentru morte. Prin intinderea Austriei in Oriinte, imperatorele Germaniei scie bine cá face doue ucideri cu o singura lovire : ucide ginte latina in Oriinte, si pregatesce cu sigurantia si desfiintarea imperiului austriacu. Cu acestu scopu elu combate si indreptatirea toturoru natiunalitatiloru d'in imperiulu Austriei.

„Tierele autnome si multiamite, díce Core spon d a n c e S l a v e (5. septemvre), nu potu face afacerile amiciloru nostri de la Berolinu. Bohemi'a mai cu séma li pare una tiermuire pre solida pentru Austri'a, si d'aceea ne onora cu atacurile cele mai violinti. Dreptulu de Statu bohemu, cu tote consecintiele sale, este una adeverata spariatoria pentru mostenitorii politici de la Berolinu. Ei sciu forte bine, ca astu-felu Bohemi'a ar' fi una petra puternica de impedeare pre calea anesáriloru.

„Si cu tote acestea nu este multu tempu de candu, in locurile inalte de la Berolinu, se recunosceá cu dephnitate drepturile Statulu bohemu. Nu uitaramu inca proclamarea de la 1866 cátra locuitorii gloriosulu regatulu Bohemi'e. Nu uitaramu inca cá ea díceá : „Nimicu nu este mai d'partatu de cugetarea nostra cá intentiunea d'a ne opune la legitimele vostre dorintie de independintia si de libera dezvoltare nationale. Daca biruinti'a va fi cu caus'a nostra cea drepta, atunci va fi si venitu pote momentulu, pentru Bohemi si pentru Moravi, d'a pune in lucrare dorintiele loru nationale, precum au si facutu Ungurii.“

Asié cu Bohemii, asié cu noi si cu tote natiunalitati. Unirea si independintia Bohemiloru supera asta-di politic'a prusana, precum o supera Unirea si independintia Romaniloru.

La 1866, recunosceá Bohemiloru independintia, precum la ianuaru 1867 o recunoscu si Romaniloru. Acum Franci'a este invinsa, prin urmare a sositu timpulu, cá politic'a uciderii natiunalitatiloru sè se puna in lucrare. Una singura osebire numai intre Bohemi si noi. Ei sunt uniti si noi desuniti, ei lucreza si noi ne preamblámu, ei au unu protectore in Russi'a si noi nu mai potemu sperá, cá ne va sustiené cine-va, de vreme ce nu mai voimu a ne sustiené noi insi-ne.

Reportulu Comisiunei

asupr'a

manuscriptelor d'in traductiunea comentarielor lu „Iuliu Cesare“ de Bello Gallico.

(Urmare)*)

MS. LIT. A.

Lib. VII. §. XIX.

Se a f l i á u n a c o l i n a , ¹⁾ care se inaltá linu d'in partea de josu; ea erá incinsa mai d'in tote partile de una balta grea ²⁾ si anevoia de trecut, lata pána la cinci-dieci petiore.

Gallii, dupa ce rupesera podurile, se tieneau pre acést'a colina, incrediuti in positiune si distribuiti dupa státe ³⁾. Ei padiau cu garde ⁴⁾ anume tote vadurile si strimtorile ⁵⁾ decisi asié, cá d'aca ⁶⁾ Romanii s'aru incercá a trece cu putere balt'a, ei sè se arunce de pre inaltime a supra-li candu aru fi incurcati cu trecerea a s t f e l i u , i n c á t u d a c a c i n e - v a a v e a i n v e d e r e n u m a i a p r o p r i e a r e l o c u l u i , c r e d e á c á a m b e l e p á r t i e r a u p r e p a r a t e d e a s e b a t e m a i c u u n u s c a s s e m u e g a l e ; é r a d a c a o b s e r v á c u a t e n t i u n e n e g a l i t a t e a p o s i t i u n i l o r u , c u n o s e á c á n e a m i c i i s e a r e t a u c u u n a v a n a p r e f a c e r e ⁷⁾.

Soldatii se indignau cá neamiculu poteá sustiene vederea loru aflandu-se la una distantia atátu de mica, si cereau semnalulu de bataia; inse Cesare li spune : „cátu de mare perdere si morte a cátoru barbati de anima ar trebui sè coste victori'a; vedendu-i atátu de dispusi cá sè nu deé inderetu de inaintea nici unui periclu pentru glori'a sa, ar trebui cá ellu sè fia a c c u s a t u ⁸⁾ de cea mai mare injustitia, d'aca ellu n'ar pretiuí victi'a loru mai multu de cátu a sa;“ consolandu in atare modu pre soldatii, ellu i readuce in tabera in acea-si di, si incepe a se ocupá cu lucrările ce mai trebuiescu pentru asediulu cetatii.

¹⁾ Aci lipsesce transitiunea naturale de la una frase

^{*)} Vedi Nr. 92, 93 si 94 ai „Fed.“

la cea-lalta, cá-ci collis se reporta directu la celle precedente.

²⁾ Pleonasmu; i m p e d i t a presenta ideia de obstacole.

³⁾ Aci lipsesce traductiunea dicerei g e n e r a t i u n i .

⁴⁾ Gallicismu.

⁵⁾ Cuventulu latinu saltus nu e bine traduscu s t r i m t o r i l e ; aci pare a avé mai multu intiellesulu de lunca.

⁶⁾ Locutiune greoia.

⁷⁾ Astu-felu in cátu... vana prefacere. Tota acést'a frase, de-si dá intiellesulu esactu alu testului, este preste mesura resfirata.

⁸⁾ Traducere nescacta a cuventulu c o n d e m n a r e .

MS. LITER'A B.

Lib. VII. §. XI.

Erá de alu cu unu suisiulinu ⁹⁾ de tote partile erá incongiuratu de unu lacu greu si anevoiosu de trecut, mai latu de cinci-dieci petiore.

Gallii rumpendu puntile, se asediassera pre acestu dealu incrediuti in pusetiunea locului, si impartiti dupa semintie si c a n t o n e , ¹⁰⁾ ocupassera vadurile si trecutorile (acellu lacu) fiindu gat'a si resoluti d'in pusetiunea loru dominatoria a atacá pre Romani, candu se voru incercá sè treca prin lacu, astu-feliu, in cátu cine i-ar' fi vedutu atátu de aproape, ar' fi cugetatu, cá Gallii sunt resoluti sè prinda cu noi la lupta sub mai acellea-si avantagie, éra cine ar' fi cunoscutu greutátile pusetiunei, s'ar' fi convinsu cá Gallii nu voru sè faca de cátu una f a l a g o l a . ¹¹⁾

Ostasii erau intaritati, cá-ci inimiziculu, in una departare asié mica, stá asié liniscitu inaintea loru, si cereau sè se deé semnu de bataia, dar' Cesare li aretá, cáte perdersunt de lipsa ¹²⁾ si cáti luptatori vertosi trebuie sè se sacrifice pentru a cascigá invingerea; si vedendu-i ellu atátu de resoluti, in cátu pentru glori'a lui nu se tragu de la nici unu periculu, ar' trebui sè fia condamnatu de cea mai mare fára-de-lege, d'aca nu i-ar' fi mai scumpa victi'a loru de cátu m a n t u i r e a l u i . ¹³⁾

Liniscindu astu-feliu ostasii, in aceea-si di i mana inderetu in castre si dispune a se face celle alte pregatiri pentru impresorarea oppidului.

⁹⁾ Traductiunea e simpla, fidela si curatu romanesca.

¹⁰⁾ Neologismu nepotrivitu.

¹¹⁾ Espressiunea e vulgaria si nu traduce ideea auctoriului.

¹²⁾ Provincialismu.

¹³⁾ Ar' trebui m a n t u i r e a s a .

MS. LIT. C.

Lib. VII. §. XIX.

Erá una colina ce se inaltá de la pole cu inctulu. Pre acést'a o incungurá de tote partile una m o r a s t i f i n a , ¹⁴⁾ care nu erá mai lata de cinci-dieci urme, inse grea de trecut si n e a m b l a v e r a . ¹⁵⁾

Gallii stricara puntile si incrediendu-se in pusetiunea naturale a locului ¹⁶⁾ se asediara pre acést'a colina si impartiti dupa poporatiuni ocupara tote vadurile si tote fundaturele de paduri de langa acést'a morastina, gat'a si decisi a atacá d'in pusetiunea loru superioare pre Romani, cari cercandu a strabate prin acea morastina s'aru inglotá, in cátu cine-va de apropiarea locului, acellu-a d e b u i á ¹⁷⁾ sè creá, cá ambii sunt gat'a mai cu p r o s p e c t u ¹⁸⁾ egale de invingere, care inse petrundeá neegalitatea pusetiunei, acellu-a precepeá bine cá Gallii se inganfau cu prefacere desiarta.

Indignandu-se ostasii preste aceea cá inimizii s'au opritu asié liniscitu inaintea ochiloru loru intr'una departare atátu de mica si p o f t i n d u ¹⁹⁾ semnalulu de lupta, Cesare i-a facutu se intiellega cu ce perdere mare, si cu mortea a cátu de multi bravi ar' trebui cuemperata aici invingerea; candu i vede ellu asié de tare gat'a a nu se subtrage de la nici unu periculu pentru glori'a sa, ar' trebui sè fia condamnatu pentru cea mai mare nedreptate, de n'ar' iubi mai tare victi'a loru de cátu interessulu propriu.

Asié liniscí pre ostasi si i dusse in aceea-si di inderetu in castre, si demandá a face si celle alte pregatiri spre continuarea asediarei cetatii.

¹⁴⁾ Provincialismu de origine straina.

¹⁵⁾ Neologismu nepotrivitu.

¹⁶⁾ Latinulu díce numai n a t u r a l o c u l u i .

¹⁷⁾ Neologismu pedantescu.

¹⁸⁾ Termenu nepotrivitu.

¹⁹⁾ Espressiune ce nu se afla la loculu seu.

MS. LIT. D.

Lib. VII. §. XIX.

Erá unu dealu ce de la p o l a ²⁰⁾ lui incependu se redicá linisioru. Acest'a mai de tote partile erá incinsu de una b a r a c l a d e s f u n d a t a ²¹⁾ si anevoia de trecut, nu mai lata de cinci-dieci de pasi.

Gallii stricandu puntile si incrediendu-se in pusetiunea locului, stau postati pre acellu dealu si, impartiti dupa poporatiuni, tieneau ocupate tote vadurile lagunei si ierugele de langa dins'a. P r o p u s u l u ²²⁾ li erá, cá d'aca Romanii

s'aru încercă a strabate preste lagun'a acést'a, ei d'in puse-tiunea loră redicată sè strimtorădie pre ostenni nostri înglo-dati; asié cătu cine s'ar' fi uitatu la apropierea locului ar' fi crediutu, că Gallii si între mai a sse menea e o n d i t i u n i²⁰⁾ aru fi gat'a a se apucă de lupta; cine inse consideră neegalitatea pusețiunei, vedeă, că ei se falescu numai cu aparetia' desierta a curagiului.

Ostenni erau maniosi,²¹⁾ că inimicii potu la una distanția asié de micutia²²⁾ sè li se uite in facia si p o f t i a u²³⁾ sè li se dèe semnalulu de atacu. Cesare inse li deslusiesca, că ca mari perderi si cu mortea a cătoru barbati eroici²⁴⁾ ar' trebui sè se cumpere victori'a, pre cari candu i vede asié de resoluti, in cătu pentru glori'a sa nu li pasă de nici unu pericolu, s'ar' face vino-vatu nedreptății celei mai mari, dacă vietia loră n'ar' pre-tiuf-o mai pre susu de interessulu seu.²⁵⁾

Estu-modu²⁶⁾ mangaiandu ostenni, in aceea-si di i redusse in tabera si se apucă de indeplenirea celloru alte lucruri trebuintiose la opumnarea cetății.

²⁰⁾ Romanulu dice polele dealului era nu pol'a dealului.

²¹⁾ Provincialismu vulgaru.

²²⁾ Termenu nepotrivitu (nepropriu), incepundu una frasa de una constructiune vitiosa.

²³⁾ Frasa neintielesca si impropria pentru a equo marte.

²⁴⁾ Espressioni impropria si lipsita de eleganti.

²⁵⁾ Diminutiv vulgaru.

²⁶⁾ P o f t i a u e unu provincialismu.

²⁷⁾ Espressioni impropria si pretentfosa.

²⁸⁾ Cesare inse..... interessulu seu. Constructiune defectuosa si greoa.

²⁹⁾ Estu-modu..... cetății. Perioda imple-tacita si incarcata cu espressioni inutile.

Raportore A. O d o b e s c u.

(Va urmă).

Aradu 1/13 Septemvre 1971.

La cestiunea colerei lipitiose.

(P.) Faim'a ingrozitoria despre apropierea seu mai bine d'isu erumperea acestei bole lipitiose si periculoase că printr'unu fulgeru electricu s'a latitu pretotindenea si a ster-nitu temere generala.

Vedemu si ne convingemu d'in diurnalele publice, că singuru Ministeriulu reg. ung. de interne s'a irispamentatu si ingrigitu a face dispușetiunile preventive necesare in privintia acestei epidemii periculoase pentru sanatatea si vietia omenimei!

Prin dispușetiunile ministeriale, — in unele orasie, precum degiă si aicia in Aradu asié numitele „comisiuni de salubritate“ s'au si infintiati cu scopu de a întreprinde mesurile necesare spre evitarea erumperei acestei epidemii infioratorie.

Salutamu cu bucuria parintesc'a ingrigire a inaltului Ministeriu, si dămu adunca multiamita proniei divine, că acēsta fatala calamitate, — in butulu altoru necasuri si neajunsuri ce ni li-au causat nefavorabil'a tempestare si prin slab'a recolta a bucatelor de acēstu anu, — până in acēstu momentu inea n'a isbucnit, mac aru că morbulu friguriloru grasante in gradusuperlativ este destulu de cumplitu si periculosu, că sè-lu potemu privi de una nefericita epidemia, că-ci si acēstu-a pretotindenea este, potemu dice, epidemicu si causatoriu de dese si ingrozitorie mortalitătă. *)

Simptomele colerei, de-si până acum'a nu s'au presentitu, totu-si si noi caută sè ne folosimu de ocaziune spre a ventilă si constată d'in punctu de vedere politital-sanitariu: că cum stămu noi la sate cu poporatiunea noastră facia de pericolu erumperei acestei bole lipitiose?

Ce se face prin comunele nostre satesci in contr'a erumperei colerei?! Cum si in ce mesura se aplicasi validitēza si prin sate dispușetiunile salutare ministeriale mai susu citate?

Potē-se-va seati poporulu de la sate d'inaintea pericolu acestui ospe mortiferu?

In privintia acēst'a ni face cele mai plausibile descrieri unu corespundente alu diurnalulu „Neue Temesvarer Zeitung“, care — cum se vede că omu practic si de esperintie — cunosce bine giurstarile comunelor si situatiunea poporulu, si basatu pre aceste, ēca ce parere si-dă:

„Dacă vomu privi la indolintia sermanulu poporu de la sate, atunci trebuie sè recunoșcemu: că aplicarea mesurilor preventive in contr'a colerei prin comune este mai absolutu necesaria de cătu chiaru in orasie mai mari.

Nu este d'ajunsu a ordonă si esmite comisiuni numai in orasie, ci trebuie sè ni atintimu ingrigirea si la sate; comisiunile de salubritate d'in orasie trebuie neaperatu sè es-

*) Dupa scirea ce o produce foi'a germana de aici-a „Arader Tagblatt“, in orasiulu Kōnigsberg a si eruptu colera, despre care presidiulu de politia s'a facutu oficios'a aretare: că intr'o di 49 individi au fostu morbosu de colera, d'entre cari 33 au si moritu.

mita si constitua d'in sinulu loră „comitete actiunale“ cari spriginite de cătra antistiele comunale si judii cercuali, — cu tota energi'a sè nesuesca a inadus materi'a erumperei acestei epidemii.

Este neesplicabilu si de mirare: că jurisdictiunile respective, facia de acēstu pericolu atātu de cumplitu, care amenintia si cele mai vitali interese ale tieriei, până acum'a inea n'au întreprinsu mesurile corespunditorie pentru crearea comisiunilor cestiunate.

Sēu se presupune dora, că acēst'a prin comune n'ar fi de lipsa, fiindu-că poporatiunea la sate nu locuiesce inde-suita la-olalta că in orasie, si că se bucura de aeru mai curatu neputuros?

Dorere că aceea nu este asié, că-ci:

Factorulu celu mai promovatoriu si potintē alu erumperei acēstu morbu epidemicu — cum binesescie — este necuratiēnia.

Unde ore domineza acēst'a mai multu, dacă nu la sate, mai vertosu printre poporatiunea de clasa cea deplorabila.

Sermanulu poporu de la sate nu dispune nici de locuintie comode si spatiosē; aceste mai in totu loculu sunt scunde, plătite, mice si anguste, zidurile batute d'in pamentu grosu si umedu nesanetose; locuitorii unei case cu abiē un'a seu celu multu doue in caperi (chilutie) sieldu asié de indesuiti la-olalta, încātu abiē mai remane unu locu golu in vre-una anghiu.

Impregiurarea acēst'a este cu atātu mai periculoasa intr'unu timpu candu colera stă sè ne cercetedie si sè se apropie de noi! **)

Tieranulu de la sate nu s'a familiarisatu inea cu curatiēnia; lui inzedaru i vei spune si lu vei indemnă la conservarea curatiēniei, la folosirea midilocelor preservative; ferestrele micutie, anguste si nici candu nu se deschidu spre aierarea chiliei.

Cine a intratu vr'o data in chili'a vre-unui tieraanu sermanu, a potutu esperiă, că aceea se asemene cuiburiloru clocite pentru cei inficiati cari sunt medu'a causei diferiteloru morburu!

Nu a-rare ori se intempla chiaru prin locuintiele tieraniloru mai avuti, dar' parte nesciutori, parte neglenti, astfelu de lucruri, cari nu se potu aprobă.

Adese-ori se folosescu si consuma pome necopte si gretfose, si nu a-rare ori in acelu timpu, candu n'aru fi consultu si permisu a mancă nici pome bune si copte.

Afara de aceste mai au influentia promovatoria de morburu epidemice si încordările fisice ale tieranulu muncitoriu la lucrulu de campu; modul de vietia celu neregulatu si periculosu sanetati, apoi mai vertosu beuturile spirituose.

Si scolele de la sate sunt caus'a morburiloru periculoase; că-ci in multe locuri, fiindu localitatea scolei scunda si necorespondentia, prunci scolari sieldu lipiti si tescuti unii de alții că si pescii cei murati; era paretii scolei d'in launtru sunt murdari, impangeniti că si d'in afara, in stare ante-diluviana! (Dar' cine ore este caus'a?! Corosp.)

Dar' pre stradele si prin pregiurulu satelor si mai scarbose si periculoase lucruri se potu vedē, cum sunt bunora gropole (sianturi) d'inaintea caselor, pre sub ferestrele locuintiloru, d'in ale carora-a gunoie si mocerliture aburēza celu mai puturos si periculosu aeru. (Dar' in crasie? Corosp.)

In multe locuri, celariile (podrumulu) sunt inea pline de apa puturosa, care cuprinde in sine o multime de miasme (Dar' prin ale orasieniloru? Corosp.)

Totu asié geme aerulu necuratu prin canalele necurate d'in gradine si ocoluri unde sunt aruncate cadavrele animaleloru si fierelor, cum sunt caii, canii si mītiele crepate, prin ale caroru-a putredine se latiesce cea mai urtiosa aburare pestilentica, carea causeza fara tota indoie'l'a morburu de natura epidemica. (Asiē este si pre aici-a Corosp.)

Cadavrele animaleloru si alte necuratiēnie stau espuse, asiē dicundu, de parada in campu liberu, mai vertosu cele ce au trecut degiă prin processulu putredinei, cari apoi causeza si latiescu cea mai nesuferibila putore.

Dovēda despre acēstu scandalosu si condamnabilu indiferentismu d'in partea jurisdictiuniloru politicesi a antistieloru comunali, este doreros'a impregiurare: că in apropierea si la marginea unoru comune, in timpul de vera, candu e cea mai mare caldura, se potu vedē scheletele cadavreloru de cai si alte remasitie scărbose.

Nime nu se afla, care intre asemenea impregiurări critice si doreroase, ar nesuf si pretinde delaturarea acestoru abusuri contra rie totoruru prescrielor mai inalte sanitarie-politfane!

Ba ce e mai tristu si condamnabilu, putorea provenitoria de la aceste pestilentiē strabate chiaru in internulu casei coznuale, unde onorabili primari tienu consiliu si

**) Unu medicu d'in Germani'a a constatatu d'in 8 casuri mortuale de colera: că repozatii numai d'in aceea cauza au capetatu colera, pentru că condusi de pietate cătra consangeniū repozati de colera, au petrecutu pre multu la mormentulu loru in cin viteriu.

discuta multu mai urginte afaceri, necum sè se ocupe cu nimicuri de aceste. (De i-ar' sgänderă mai antăiu pre ei colera. Corosp.)

Mai adese ori se intempla inse, că economii nostri de la sate si-moia caneepele in apele si riurile d'in marginea seu apropierea comunei; acēst'a apoi inea causeza si latiesce putore nesuferibile fara a cugetă cine-va, că este periculosu pentru sanatatea poporatiunei. ***)

Aceste nepasari între impregiurări normale, de-si cam cu greu, dar' totu-si se mai potu suferi; inse in timpul presinte candu suntemu amenintati cu erumperea unu astfelu de morbu epidemicu, suntemu indreptatfi a acceptă si pretinde de la jurisdictiunile nostre: că sè-si in corde nitielu maibine atentiunea a supraabusuriloru mai susu indicate, dispunendu d'in buna vreme cele necesare, că nu numai prin orasie, ci cu atātu mai neaperatu si urginte prin tote comunele sè se constitua comisiuni, cari prin tote modurile posibile, basate pre sciintia si esperintie sè previna pericolu amenintatoriu si infioratoriu! Acceptamu că si venerabil'a nostra preotime sè conlucre prin svaturi morale la realizarea acestei dorintie. V e d e r e m o!

VARIETATI.

**) (U na profetia.) Dr Larney in Parisu a facutu cu ajutorulu a doue persone magnetisate nisce descoperiri triste, cari le comunica foieloru in una epistola scrisa cu tinta rosia. D'in aceste descoperiri profetice comunicamu si noi urmatorulu micu estrassu: „Marea nenorocire, care a trecut preste capulu Franciei nu este inea cea d'in urma. Preste siese lunc Thiers va mori pre neasceptate de unu morbu de inima. Mare confusiune in Parisu; terribili internatiunali, platiti de Prusi'a si Angli'a, se voru scolă toti că unulu. Macelulu va fi terribilu. Parisulu se va arde. Lucratorii nefericiti agitati la acēsta crima prin aginti fara de lege, voru deveni in miseria si voru trece apoi in Americ'a, spre a caută acolo lucru; dar' acolo voru află sute si mii de germani, cari i voru alungă cu petre d'in orasie si cetăti. Ei si ai loru voru mori apoi de fome. Dupa aceea se voru scolă provinciele; monarci'a se va proclamă in numele principieloru sante ale societății.“ Doctorulu Larney inchiaia cu svatulu, că contele Chambord sè se incoroneze de rege alu Franciei mai inainte de ce se va intemplă acēsta calamitate. — Precum se vede, proclamarea regatulu este bub'a, de care suferē dlu Larney, si numai in deliriulu acestei doreri a potutu face asemeni descoperiri infricosiate. Capacitatea profetiei s'a ingropatu inse in ruinele Ierusalimulu, si astfelu si acēsta pefetia potemu sè o punemu in categori'a celoru ce s'au aflatu, precum se dice, la mormentalu santulu Benedictu, dupa cari ar fi aproape nu numai sirsitulu Parisulu, ci alu lumei întrege.

Sciri electrice.

Versali'a, 22. septemvre. Inaintea tribunallulu alu patrulea martialu se va deschide mane pertractarea contr'a unei multime mari de prunci cari pre tempulu asediulu au puscatu a supra trupperoru franceze. Celu mai tineru între ei este de 11 ani. Parintii si tutorii acestoru copli inea sunt invitati.

Viena, 23. sept. Consiliulu ministerialu de la 21. septemvre a decisu sè dissolva diet'a d'in Austri'a inferioara. Unu curieru de cabinetu fi trimisu la imperatulu pentru sanctiunarea acēstui decretu; imperatulu a denegatu inse sanctiunarea.

Clagenfurt, 23. sept. Comisiunea politica dietale propune a se face unu protestu, in care sè se dechiare, că rescriptulu boemu este una calcare a constitutiunei, si sè se provoce factorii competenti, a trage la raspundere pre ministeriulu culpabilu si a dechiară de nulle si nevalide tote legile, ordinatiunile, concessiunile de bani si contributiune, cari sunt contrarie constitutiunii.

Florenti'a, 24. septemvre. Serbarea d'ilei anuale de la ocuparea Romei prin italieni a aflatu resunetu in cercurile tinerimei de aici, carea a toastatu pentru Garibaldi, Mazzini, internatiunala si pentru martirii libertății. Flamur'a rosia inea n'a lipsitu.

***) De-si consentimu mai intru tote cu aceste afirmatiuni nenegabile, totu-si trebuie sè comentamu: că abstragundu de la tote aceste, aierulu d'in orasie este cu multu mai clocitu, precum si necuratiēnia provenitoria d'in vietia excesiva si demoralisata a orasieniloru, d'in abundanti'a virtualieloru, pomeloru, carnuriloru, parfumerieloru, etc., este cu multu mai mare de cătu prin sate; de aceea cam de comunu si astfelu de morburu epidemice incoltiescu pururea mai antăiu in orasie.

Corosp.

Propriet., edit. si red. respundiet.: ALES. ROMANU.